

Міфологія і містика грошей

■ Днями, коли Україна відзначала чергову річницю проведення грошової реформи і введення національної валюти, в Українській академії банківської справи презентували унікальну монографію Сергія Тихенка «Розвиток банківської справи на Сумщині».

КАТЕРИНА СПІВАК

Це не звичайна книга, де в хронологічному порядку сухо та стисло передаються історичні факти розвитку банківської системи на території Сумщини. Автор, а точніше колектив авторів, серед яких відомий українознавець Галина Корогод та член Національної спілки краєзнавців України Олександр Кисельов, підійшли до створення монографії дуже творчо. Вони показали етапи розвитку і становлення банківської справи нашого краю через призму історичних постатей, які для Сумщини є знаковими. Зокрема в книзі описується життя і діяльність Олексія Алчевського – промисловця, банкіра, засновника двох найпотужніших на той час Слобожанських банків - Харківського земельного банку та Харківського торговельного банку. А також відомого на Сумщині мецената, міністра фінансів Тимчасового уряду Михайла Терещенка. Це лише дві із багатьох

Фото Володимира КОВАЛЕНКА

яскравих особистостей, наведених у монографії, які відігравали важливу роль у царині фінансів та банківської справи нашого краю.

Протягом півтора року дослідники по крихтам збирали відомості із архівних документів, приватних зібрань колекціонерів, краєзнавців, істориків. Їм вдалося відтворити на сторінках видання всю банківську епоху середини XIX початку XX століття Сумщини. У монографії, окрім визначних банкірів, абсолютно точно встановлені всі банківські установи, їхнє місце розташування, власники тощо. Існування одного з них, розповідав під час презентації Сергій Тихенко, вдалося «розкопати» випадково – по старовинній фотокартці нашого міста. Це був Сумський громадський банк, який розташовувався

на вулиці Соборній на місці сучасного кафе «Кафетка».

«Гей, куме, не журись»

Візуальним доповненням до презентації книги стала екскурсія Музеєм історії розвитку банківської справи на Сумщині й історії грошей. У досить невеличкому приміщенні – розміру однієї із аудиторій вишу – можна було ходити годинами, роздивляючись експонати.

Увагу відвідувачів відразу до себе прикувала центральна експозиція музею, на якій пунктирно показана вся історія розвитку грошей – від перших платіжних засобів людства до сучасності. На старовинних терезах мушлі каури – грошова одиниця, яка «ходила» в Китаї 3,5 тисячі років тому, а поруч - копійки радянського рубля. Тут також древня амфора-своєрідний банк, в якому стародавні греки зберігали свої драхми, і «скарбничка державної трудової ошадної каси», датована 1925-1928 роками. А «вінчали» експозицію золоті зливки і пачки сучасних банкнот від російських рублів до євро. Щоправда деякі експонати були імітацією платіжних засобів певних періодів, проте це не робило експозицію менш цікавою та захоплюючою.

Стосовно дореволюційної епохи банківської справи на Сумщині, то тут зацікавлення викликають прототипи сучасних депозитних

договорів. На одному зі стендів був представлений Білет строкового вкладу у Конопотський міський громадський банк козака Архіпа Бібіка під 5% річних. А ще - книга видатків одного із банків, де серед витрат установи зазначається і річна заробітна плата директора банку. Виявляється, у всі часи професія банкіра високо цінувалася: якщо вартість прибирання установи в рік коштувала 60 рублів, то заробітна плата директора аж 2500 рублів.

Зрозуміло, що найбільшу увагу в музеї приділено українській національній валюті – гривні, її історії, починаючи від Київської Русі до сьогодення. Чільне місце займають експонати, які розповідають про гроші періоду УНР, дизайн яких оформлював наш земляк Георгій Нарбут. До речі, саме на його «працях» вперше з'явився тризуб - символ князя Володимира і наш сучасний Малий герб.

Із бурхливої епохи 20-х років минулого століття, коли на

теренах України кожен отаман «вводив» свою валюту, найбільше враження справили «грошові знаки» Нестора Махна. Взагалі «батько» свої гроші не друкував, а послуговувався банкнотами «взятих» ним банків. До того ж при ньому ходила будь-яка валюта. Але цікаво, що коли йому потрібна була велика сума грошей, то він, довго не роздумуючи, змінював її номінал. Приміром, Махно міг спокійнісінько виправити банкноту в 1 рубль на 500 рублів, при цьому на купюрі ставив свою печатку. Демократичність валютної політики Махна вилася в такий собі «прикол» від його сотників – вони після «батька» проштамповували купюри своїм гаслом: «Гей, куме, не журись – в Махна гроші завелись».

Підсумовуючи все сказане і на презентації, і під час екскурсії музеєм, Сергій Тихенко зазначив, що дореволюційна банківська система була набагато кращою та продуманішою від сучасної.

